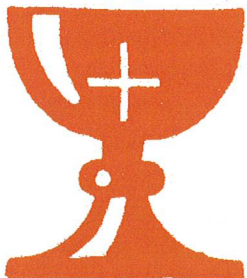
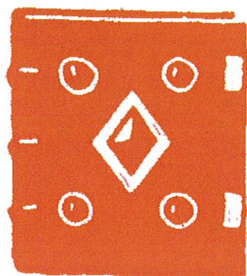

RE-FORMATIO

Meddelelser om kirkelig fornyelse i Danmark

ISSN 0900-8519

TILSPØRGSEL OG ERKLÆRING

Så tilspørger jeg dig N.N. (*brudgommens navn*):

Vil du have N.N. (*brudens navn*), som hos dig står, til din ægtehustru? – Ja!

Vil du elske og ære hende, og leve med hende både i medgang og modgang, i hvad lykke Gud den almægtige vil tilskikke jer, som en ægtemand bør leve med sin ægtehustru, indtil døden skiller jer ad? – Ja!

Ligeså tilspørger jeg dig N.N. (*brudens navn*):

Vil du have N.N. (*brudgommens navn*), som hos dig står, til din ægtemand? – Ja!

Vil du elske og ære ham, og leve med ham både i medgang og modgang, i hvad lykke Gud den almægtige vil tilskikke jer, som en ægtehustru bør leve med sin ægtemand, indtil døden skiller jer ad? – Ja!

Så giv hinanden hånd derpå!

Himmelfart 2012

Ægteskabet og Folkekirken

På forsiden af bladet er denne gang bragt et uddrag af det gældende vielsesritual i folkekirken – det er autoriseret ved kgl. resolution af 12. juni 1992. I anledning af den tilstundende kirkekamp om indholdet af evangelisk-luthersk kristendom bragte Tidehverv i sit første nummer i år dette notat fra udvalget om folkekirken og registreret partnerskab. Det gengives her med forfatterens tilladelse.

AF PASTOR CLAUS THOMAS NIELSEN, STAUNING

Stauning 23. maj 2010

Notat om det lutherske og fælleskirkelige syn på ægteskabet. Notat til udvalgsmøde i Udvalget om folkekirken og registreret partnerskab. Kirkeministeriet 25/5 2010.

DER HAR, i det seneste halve års offentlige debat om indførelse af kirkelig indgåelse af registreret partnerskab, været bragt en række påstande frem om det lutherske syn på ægteskabet, som der er brug for at korrigere. Navnlig én påstand har været i særlig grad tåbelig og vidnet om, at nutidens teologer har broderparten af deres historiske viden fra sekundærkilder, hvor indholdet er blevet kogt ned til letfordøjelige og ofte helt misvisende slagord.

Jeg tænker her især på påstanden om, at Martin Luther og den kristne lutherske tradition har betragtet ægteskabet som alene en borgerlig indretning, i betydningen en rent sekulær indretning, som defineres af det sekulære samfund.

Påstanden er aldeles forkert, ja den udtrykker det modsatte af Luthers og den kirkelige traditions holdning, men alligevel bruges den som fundament under en række af artiklerne i det rundsendte eksemplar af „Kritisk Forum for Praktisk Teologi“, hvor blandt andet professor i dogmatik(!) Svend Andersen påstår, at Luther mener, at ægteskabet, ligesom den verdslige øvrighed, som udgangspunkt er en syndefaldsordning. Dvs. en tidslig relativ ordning som er til for at dæmme op for synden.

Det er rigtigt, at Luther, ligesom Augustin og i øvrigt hele den katolske tradition, fastholder, at dette, efter syndefaldet, er en vigtig bivirkning ved ægteskabet. Men altså kun en bivirkning. Alligevel har også f.eks. Mogens Lindhardt ofte fastslået det som en kendsgerning, at ægteskabet for Luther er en syndefaldsordning, hvorfra man så i øvrigt hurtigt slutter, at ægteskabs-synet er underlagt denne verdens for-gængelighed og relativitet.

Argumentationen ligger i direkte forlængelse af den metode, man bruger til at relativere Luthers og den kristne traditions syn på loven, hvor man, helt løsrevet fra sammenhængen, bruger Luthers omtale af Moseloven som „Jødernes Sacherspejl“, til at relativere enhver tale om lov. (For Luther er såvel loven som ægteskabet til stede i paradiset før syndefaldet og derved en del af det oprindelige paradisiske forhold til Gud og næsten. Det er loven, som i paradiset sætter gudsforholdet, og det er ægteskabet, som sætter forholdet til næsten og den ordning, hvorved bud-det om at befolke jorden bliver opfyldt.)

Denne misforståelse af Luther bliver så af andre debattører på tredje hånd kogt ned til eksempelvis følgende ind-læg, som man kunne læse i Kristeligt Dagblad 14. april 2010:

DEN FORELØBIGE debat for og imod kirkelig vielse af homoseksuel-

le har manglet et meget væsentligt argument, som har med Martin Luther og vor kirkeforståelse at gøre. I den evangelisk-lutherske kirke, som den danske folkekirke er en del af, er vielsen ikke et sakramente. Ægteskabet er ikke indstiftet af Gud eller Jesus, og man kan ikke henvise til for eksempel skabelsesmyten i Det Gamle Testamente, hvor Gud skaber manden og kvinden og giver dem til livsformål at mangfoldiggøre sig, eller til brylluppet i Kana i Det Nye Testamente, hvor Jesus er gæst og forvandler vand til vin.

Ægteskabet er en borgerlig institution, som kirken nedbeder Guds velsignelse over i den kirkelige vielse. Derfor står der også i ritual-et efter tilspørgslen: „Eftersom I forud har lovet hinanden at ville leve sammen i og nu har bekræftet dette for Gud og for os, som er her til stede....“. Det forudsættes, at der er truffet en aftale inden den kirkelige handling, og der gives nu i kirken håndslag på aftalen. Når ægteskabet altså er en borgerlig institution, som følger af det borgerlige samfunds normer, så kan der ikke være andre end borgerlige, samfundsmæssige indvendinger imod et homoseksuelt vielsesritual. (Johanne Haastrup, provst).

Johanne Haastrup er for så vidt lovlign undskyldt, da hun jo blot udestiller og skærper, hvad hun har lært af nutidens professorer i dogmatik, men det er dog alligevel chokerende, at en provst i en luthersk kirke tydeligvis aldrig har læst noget af Luther, og så alligevel frejdigt udtaler sig om, hvad han mener. Hos Haastrup er relativeringen blevet til, at Luther mener, at *„ægteskabet er ikke indstiftet af Gud“*. Johanne Haastrup kender tilsyneladende ikke engang indholdet af folkekirkens bekendelsesskrifter, da Confessio Augustana udtrykkeligt kalder ægteskabet indstiftet af Gud. Heller ikke Den store Katekismus er bekendt, da Luther heri f.eks. skriver om Guds mening med ægteskabet:

„Derfor ønsker han også, at vi ærer og fastholder det og lever i det som en guddommelig og salig stand, da han allerførst, forud for alle andre stænder, har indstiftet det og derfor skabt mand og kvinde forskellige (som det er tydeligt), ikke til løsagtighed, men for at de skal holde sammen, være frugtbare, avle børn og ernære og opdrage dem til Guds ære“

I en sermon om ægteskabet fra 1519 skriver Luther:

„På samme vis er ægtestanden et sakramente. Det er et ydre og åndeligt tegn på det største, hellig-

ste og ædlest som nogensinde har eksisteret: Foreningen af den Guddommelige og menneskelige natur i Jesus Kristus.“

Senere ophører Luther med direkte at kalde ægteskabet et sakramente, men det skyldes ikke, at han ændrer afgørende syn på ægteskabet, men at han ændrede syn på, hvad et sakramente er.

I 1519 skelnede han, som Augustin, mellem de sakramenter, som formidler Guds nåde og dem, der viser hen til den som et tegn.

I Efeserbrevet 5,33 står der:

„Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive et kød. Dette rummer en stor hemmelighed (Mysterium) – jeg sigter til Kristus og kirken.“

Det ord, som på dansk kan gengives med hemmelighed eller mysterium, er det græske „mysterion“ og det blev i den latinske bibeloversættelse, Vulgata, som Augustin brugte, til „sacramentum“, altså sakramente.

Det var denne Augustinske inddeling af sakramenterne i primære og sekundære, Luther stadig brugte i 1519.

Efter at ægteskabet i 1274 blev gjort til et af kirkens syv sakramenter, skete der imidlertid en glidning, hvor ægteskabet i dele af kirken (men formentlig netop ikke blandt Augustinermunke, som Luthers lærere jo var) også blev forstået direkte som frelsesformid-

lende. Det var for at skærme af mod denne gerningsretfærdighed, Luther ophørte med at kalde ægteskabet et sakramente og i stedet betegnede det som en borgerlig ordning. Men slet ikke en borgerlig ordning i vores nutidige betydning, hvor vi mener noget sekulært, ikke-helligt.

Ægteskabet vedbliver for Luther at være et guddommeligt mysterium indstiftet af Gud før syndefaldet og som visende hen til Kristus og kirken.

Først efter syndefaldet fik ægteskabet den yderligere betydning, at det blev et værn mod synden og mod den utæmmede egoisme og narcissisme. Men ægteskabet mistede ikke derved sin primære status af en helligt og guddommeligt mysterium, som viser hen til Kristi forhold til hans kirke på jorden, og som henter en stor del af sin mening og hellighed i muligheden for at få børn. Også derved er ægteskabet en af de eneste velsignelser, mennesket har med sig ud af paradiset. (Når der findes ægteskaber, hvor man ikke kan få børn, f.eks. på grund af alder, så skyldes det jo alene syndefaldet, og når f.eks. Sara kan få børn i alderdommen, skyldes det, at syndernes forladelse i Jesus Kristus derved forkyndes gennem hende).

Luther vedblev i øvrigt engang imellem med at oversætte Efeserbrevet 5,33 med „Sakramente“!

Luther skriver i Genesiskommentaren fra 1544:

„Dette samliv som er mellem mand og kone, at de bo sammen, holde hus sammen, avle og opdrage børn, det er et dunkelt billede og en tiloversbleven levning af det salige samliv i paradiset.“ [...]

Hvor meget der er tabt af det herredømme, som mennesket havde i paradiset...] hvorvel derfor dette herredømme næsten Ganske og aldeles er tabt, så er det dog en stor Guds gave og velgerning, at vi endnu have noget lidet deraf, ligesom vi også har noget af evnen til at avle børn, hvorvel kvinderne i uskyldighedstilstanden ikke alene havde båret og født børn uden nogen ve og smerte, men også havde været meget frugtbare. [...]

Thi at mand og kvinde på ordentlig vis komme sammen er Guds ordning og indstiftelse, derfor beholder Moses sin besynderlige og egne måde at tale på. „Han ledte hende til ham“ hvem da? Jehova Elohim, det er det hele guddommelige væsen, Fader, Søn og Helligånd. Disse sige til Adam: Se her, dette er din brud, med hvem du skal leve og med hvem du skal avle livsfrugt. [...]

Thi er ikke det noget stort, at Gud selv I uskyldighedstilstanden har ordnet og indsat ægteskabet? Men nu tiltrænge vi såmeget desto mere sådan ordning og indstiftelse, jo mere kødet er svækket og fordærvet ved synden. Derfor står denne trøst fast mod al djævelslære, nemlig at ægtestanden er en Gudelig stand, det er, forordnet af Gud selv.

I forordet til det rundsendte eksemplar af KFPT tales der lidt vrængende om „udynamisk ordningsteologi“, og det samme er tilfældet i Niels Thomsens artikel. Som om ovennævnte forståelse af ægteskabet er en særlig luthersk specialitet!

Sagen er imidlertid, at der i alt væsentligt intet særligt er ved Luthers og den lutherske traditions syn på ægteskabet og dets plads i Guds orden. Det er fælles kristent gods, som deles af så godt som alle kristne kirker i verden. På tværs af tid og sted.

Der er nu mellem 1,7 og 2 milliarder kristne i verden, og så godt som alle kirker bekender sig stort set til et syn på ægteskabet, som det der også traditionelt har hersket i lutherske kirker. Det er ikke en særlig luthersk ordningsteologi, men en fælleskristen ægteskabsteologi, som deles af næsten alle verdens kirker, og som i hovedsagen har været næsten uforandret

over århundrederne. Et fælles-kristent syn på ægteskabet, som i øvrigt kommer allersmukkest til udtryk i det klassiske anglikanske ritual, som de fleste kender fra film. Det lyder således:

Dearly beloved, we are gathered together here in the sight of God, and in the face of this congregation, to join together this Man and this Woman in holy Matrimony; which is an honourable estate, instituted of God in the time of man's innocency, signifying unto us the mystical union that is betwixt Christ and his Church; which holy estate Christ adorned and beautified with his presence, and first miracle that he wrought, in Cana of Galilee; and is commended of Saint Paul to be honourable among all men: and therefore is not by any to be enterprised, nor taken in hand, unadvisedly, lightly, or wantonly, to satisfy men's carnal lusts and appetites, like brute beasts that have no understanding; but reverently, discreetly, advisedly, soberly, and in the fear of God; duly considering the causes for which Matrimony was ordained.

“It was ordained for ...”

First, It was ordained for the procreation of children, to be brought up in the fear and nurture

of the Lord, and to the praise of his holy Name.

Secondly, It was ordained for a remedy against sin, and to avoid fornication; that such persons as have not the gift of continency might marry, and keep themselves undefiled members of Christ's body.

Thirdly, It was ordained for the mutual society, help, and comfort, that the one ought to have of the other, both in prosperity and adversity. Into which holy estate these two persons present come now to be joined.

Relativerer vi dette syn på ægteskabet i den danske folkekirke, så betragter langt hovedparten af verdens kirker os som de facto udmeldt af det kristne fællesskab. Det kan virke som meget drastisk, når det skyldes synet på noget, der ikke er i centrum af evangeliet. Men sådan er det altså.

Spørgsmålet kan på ingen måde sammenlignes med spørgsmålet om kvinders stilling som præster i menighederne eller med vielse af fraskilte, for dette er begge spørgsmål, som der har været åben diskussion om gennem hele den kristne kirkes historie, og hvor synet til en vis grad har svinget frem og tilbage gennem tiden. Det spørgsmål, vi nu diskuterer, betragtes derimod som noget helt centralt og uforanderligt. Og

der er intet, som tyder på, at verdens andre kirker bevæger sig i retning af en mere relativistisk forståelse af ægteskabet. I næsten alle verdens kirker er det tværtimod de mest konservative og traditionalistiske retninger, som dominerer og er i vækst.

Den lutherske kirke i Danmark skal vælge, om vi, ligesom den svenske lutherske kirke, vil tilhøre en lille, isoleret og hastigt uddøende relativistisk sekt i Nordeuropa, eller om vi forsåt vil tilhøre det brede kristne fællesskab og dermed også have mulighed for at opfange disse års helt enestående globale kristne vækkelse, som foreløbig kun er gået uden om Vesteuropa, men som formentlig kommer til os om få år.

Konklusion

Jeg vil foreslå, at vi i den fortsatte drøftelse i udvalget tager udgangspunkt i følgende konstatering:

Ifølge den jødiske og kristne Bibel, ifølge den fælleskristne tradition og ifølge vores lutherske bekendelse er ægteskabet mellem mand og kvinde en hellig og guddommelig ordning, som blev indstiftet af den almægtige treenige Gud før syndefaldet. Ægteskabet er dermed en af de få velsignelser, mennesket fik lov til at beholde efter uddrivelsen fra paradiset, som et værn og beskyttelse omkring menneskelivet. Ægteskabet mellem mand og kvinde som rammen om slægtens videreførsel er et helligt mysterium som henviser til Kristi forhold til hans kirke.

Et registreret partnerskab er en god og legitim rent borgerlig og sekulær ramme om samlivet mellem to mennesker af samme køn, men et sådant kan ikke hente sin begrundelse eller identitet i ægteskabet.

Som biskopperne skrev i deres fælles presseudtalelse 28. oktober 1997:

Biskopperne fastholder ægteskabet som Guds gode ordning for livsfællesskabet mellem mand og kvinde og som ramme om familiens liv og børnenes opvækst. Vi fastholder synet på ægteskabet, som det kommer til udtryk i de bibelske skrifter og vor kirkelige tradition. Dette syn på ægteskabet anfægtes ikke af, at der er mennesker, der lever i registreret partnerskab. Det registrerede partnerskab henter ikke sin begrundelse eller sin identitet i ægteskabet, men i de pågældendes ønske og dermed egen ansvarlige beslutning om at ville leve deres liv i forbundethed med et menneske af samme køn.

Hastværk er lastværk

Fra Aalborg Stiftstidende, d. 17. 3. 2012 har vi klippet dette indlæg i debatten. Tre biskopper siger nej til den nye ægteskabslov.

AF KARSTEN NISSEN, HENNING TOFT BRO & ELISABETH
DONS CHRISTENSEN

Helt siden daværende kirkeminister Birthe Rønn Hornbech (V) nedsatte udvalget om folkekirken og det registrerede partnerskab i 2010, har vi arbejdet for, at folkekirken kunne finde en fælles løsning på et spørgsmål, som vi i folkekirken har forskellige meninger om.

Vores samvittighed bød os at arbejde for enten en kirkelig velsignelse eller en indgåelse af registreret partnerskab af grunde, som vi hver især tidligere har rede-

gjort for. Men samtidig var vi ikke teologisk i tvivl om, at homoseksuelt partnerskab og ægteskab mellem mand og kvinde ikke er og aldrig kan blive det samme.

Efter forhandlinger med biskopperne og de kirkepolitiske ordførere fremlagde daværende kirkeminister Per Stig Møller (K) i 2011 et lovforslag, som byggede på udvalgets anbefalinger, men desværre bortfaldt dette lovforslag, da folketingsvalget blev udskrevet til afholdelse den 15. september.

Uden forudgående udvalgsarbejde er der nu fremsat forslag om ny ægteskabslov, som gør det muligt for såvel heteroseksuelle som homoseksuelle par at indgå ægteskab i folkekirken. Allerede før lovforslaget blev fremsat, lovede kirkeminister Manu Sareen (R) homoseksuelle par, at de nu kunne bestille tid i kirken i løbet af foråret 2012. I fjernsynsudsendelsen „Tro, håb og homovielser“ ser vi kirkeministeren triumferende komme med lovforslaget til den radikale kirkeordfører, som ventede på hans kontor. Grinende talte de om, hvad „de sure biskopper“ mon nu ville sige.

Sådan er forholdet mellem kirke og stat i 2012! Skønt sagen ikke har været tilstrækkeligt behandlet eller belyst i folkekirken, skønt flere af biskopperne i deres høringssvar har anbefalet, at lovforslaget udsættes, fordi der stadig er mange og store ubesvarede spørgs-

mål, og skønt det er tydeligt for enhver, at dette vil medføre en splittelse i folkekirken, kører statsmagten uanfægtet videre.

Dette sker, skønt statsmagten i Grundloven er forpligtet til at „understøtte“ den evangelisk-lutherske folkekirke. Og i 1849 tænkte der ikke på økonomisk støtte, men derimod på aktiv støtte til kirken som evangelisk-luthersk.

Vi siger nej til den nye ægteskabslov, og vi opfordrer endnu en gang regeringen til at besinde sig og give tid til et udvalgsarbejde og en grundig debat. Når man kan opgive betalingsringen på grund af saglige indvendinger imod den fra de kommuner, den ville berøre, bør man også lytte til den folkekirke, som vil blive berørt af det nye lovforslag.

Lovforslaget betyder, at statsmagten giver sin civile retlige forståelse af ægteskabet teologisk gyldighed. Den hidtidige balance imellem stat og kirke er hermed kuldsejlet. Hvis loven vedtages af et flertal i Folketinget, må kirken overveje, om den på disse betingelser fortsat ønsker at have vielsesret.

Følg med i debatten på

<http://kirkevielse.blogspot.com>

En socialdemokratisk religionsanstalt

Kommentar til afsnittet om folkekirken i socialdemokratiets nye arbejdsprogram 1992. Kommentaren blev oprindeligt skrevet i 1992 til KIRKELIG INFORMATION. Når den bringes nu, skyldes det den „røde“ regering og dens forslag om en ukristeliggørelse af folkekirken.

AF OLAV FOG, TEBSTRUP

DET VAR IKKE noget tilfælde, at det socialistiske system ovre østpå brød sammen. Socialismen med dens spekulative samfundsindretning og den dermed følgende styring og kontrol af alle samfundets funktioner og dets mennesker var netop spekulativ og dermed virkelighedsfjern. Det er muligt at fjerne sig et vist stykke fra virkeligheden over et vist stykke tid; men på et tidspunkt bliver afstanden mellem virkeligheden og den virkeliggjorte idé så stor, at sammenbruddet bliver uundgåeligt. Virkeligheden og dens mennesker sejrer over al fortænkthed — også selv om fortænktheden gerne vil det så godt, så godt for menneskene. Sagen er jo den, at den menneskelige forstand altid tenderer mod forenkling og ensretning. Forstanden kan ikke rumme virkelighedens

enorme variation, og derfor vil enhver ideologi, der får magt, som den har agt, være forenkende, forarmende og undertrykkende.

Socialismen er et ægte barn af oplysningstiden med dens tyrkertro på fornuftens overherredømme og evne til at styre virkeligheden. Den er rationalisme. Som sådan er den også nært beslægtet med humanismen, der på samme måde vil styre menneskelivet ad rationel vej. Socialismen kalder sig da også humanistisk. Samtidig er socialismen også moralisme, båret af en social-moralsk indignation over uretten i samfundet, som man på idealistisk vis vil ændre. Men som enhver moralisme ender den i selvretfærdighed og foragt for de umoralske = kapitalisterne, der skal bekæmpes med alle midler.

Socialistisk, moralistisk, humanistisk

Nu til Socialdemokratiet! Det har naturligtvis sin rod i socialismen, — ikke den revolutionære! men den demokratiske. Partiet går ind for markedsøkonomi og fri konkurrence — og skulle nogen af dets medlemmer have glemt det, er de vist blevet godt omvendt efter omvæltningerne ovre østpå. Alligevel kan S ikke fornægte sin socialistiske fortid. I sit nye arbejdsprogram 1992-94, som partiet vedtog på partikongressen i september 1992, hedder det ganske vist: „Det gamle klassesamfund hører fortiden til“. Derved er der taget afstand fra klassekamp teorien. Men i samme åndedræt siges det: »Men nye klasseskel er opstået i „2/3-samfundet“ — mellem dem, der er „indenfor“ i sikre jobs og dem, der er „udenfor“«.

Der skal altså være skel — ellers ville der jo ikke være noget grundlag for den moralske forargelse, som S har fælles med al socialisme. Den moralske forargelse er igen nødvendig for den politiske kampviljes skyld.

Partiet har som arbejderparti stadig sit udgangspunkt i teorier om udbytning og det offentliges styring af ikke alene samfundsøkonomien, men af så store områder i samfundet som muligt, herunder børneopdragelsen i vuggestuer, børnehaver, skoler og universiteter — og også kulturlivet, som man vil belønne med 50% mere i tilskud. Sammen med den sociale sektor og

sundhedssektoren, som samfundet alene skal være ansvarlig for, vil der her ske en enorm forøgelse af den offentlige sektor — angiveligt til gavn for de svage grupper i samfundet, men med den ganske rare bivirkning, at „big brother“ nu mere og mere kan kontrollere menneskers liv fra vugge til grav: „Vi fastholder, at den offentlige sektor med dens ydelser, tryghedsgaranti, informations- og serviceaktiviteter er en grundlæggende hjørnesten i vort velfærdssamfund“.

Partiets humanistiske basis fastslås allerede på første side: „Socialdemokratiet sætter mennesket i centrum“. Det vil sige, at mennesket er øverste instans — ikke Gud. Ingen over og ingen ved siden af folket, og da partiet også sværger til demokrati, betyder det, at der er ingen over og ingen ved siden af folkettinget. Folkettinget er suverænt og har ingen grund til at bøje sig for andre autoriteter end det selv. På dette punkt er der ikke megen forskel på Socialdemokratiet og de fleste andre partier. Her siges det bare i klartekst. Men det betyder jo så til gengæld, at det er folkettinget, der sætter normerne og bestemmer livsindholdet i menneskers liv. Derfor hedder det også i arbejdsprogrammet, at politik ikke kun skal skabe de ydre rammer for menneskers liv, men også „skabe livskvalitet for mennesker“ — hvad det så er. Men det må jo være noget med demokrati, tolerance og

social forståelse. I hvert fald gælder ikke længere kristne værdinormer, for "opbrud er undervejs i tilhørsforhold og livsmønster for den enkelte, familier, unge og ældre". Det er samfundet, der skal skabe livsindhold for mennesker.

Ovenstående kan sammenfattes i følgende meget typiske udtalelse af Anker Jørgensen til Information (11.11.1978): „Jeg vil under ingen omstændigheder have kommunisme i Danmark. Så vil jeg hellere acceptere kapitalismen og alt dens uvæsen og så prøve på at gøre den til, ja, humanisere den. Ja, omforme samfundet, så det i stadig stigende grad bliver i vores billede. Jeg vil hellere leve med *den*, trods dens store svagheder”.

Program for folkekirken

Hermed kommer vi til Socialdemokratiets program for folkekirken, og så bliver det rigtig spændende. For hvad er grundlaget for kirken og dens indhold? Eksisterer det i forvejen — uafhængig af folkets vilje, eller skal samfundet også her skabe indholdet?

Først fastslås det, at — ikke kristendommen, ikke kirken — men „det kirkelige arbejde er en del af vor kulturelle og idémæssige udvikling”. Med „det kirkelige arbejde” menes vel — uden at bruge for højtidelige ord — alt det arbejde, der i vid betydning udgår fra kirken. Det siges, at det rent faktisk er en del af vor kulturelle og idémæssige

udvikling, hvad nu ingen fornuftige mennesker heller kunne finde på at benægte. Det er denne historiske kendsgerning, som vi altså må tage til efterretning, der er årsagen til, at S har et kirkeprogram — ikke fordi kirken og dens budskab repræsenterer nogen værdi i sig selv. Man må nu engang rent pragmatisk tage stilling til de faktiske forekommende fænomener.

Folkets kirke

Et af disse fænomener er altså folkekirken, og det fastslås, at den „skal være folkets kirke”.

Hvad der ligger i det ord, kan man kun gisne om. Det kan betyde Jesu Kristi kirke for folket, men det kan også betyde, at kirken ejes af folket, og at folket derfor suverænt bestemmer over kirken. Meget tyder på, at det sidste er tilfældet. Det hedder nemlig, at kirkens „tilknytning til staten skal fastholdes”.

I sig selv kan det være meget positivt. Det er jo ikke tilknytningen til staten, der har afsporet kirken. Tværtimod, hvis staten vil være loyal mod kirkens bekendelse, kan tilknytningen til staten være en beskyttelse mod privatkirkelighed, foreningskirkelighed, vækkelsespresseri og anden kirkelig magtdemonstration og samtidig holde kirken fast på dens folkelighed. Hvis kristendommen skal være andet end et tilbud til religiøst udflippede med deres enorme religionsforbrug, må den

være den folkelige baggrund for folkets liv i hverdag og fest. Det folkelige er det, vi er fælles om som mennesker. Derfor skal vi, hele folket, være fælles om kirken. Det er til det døbte folk, som ganske vist alt for tit glemmer, at det er døbt, at evangeliet lyder: „Gud bor midt iblandt jer, i jeres sogn, for Jesu Kristus er kommet til jer i jeres kirke. Derfor skal du syndige og fortabte menneske ikke fortvivle, for du er for Jesu Kristi skyld et Guds barn. Du skal ikke blive en kristen, for det er du allerede — ved din dåb. Du skal ikke omvendes eller forbedres, for det hjælper fedt. Du skal bare holde fast i Jesu Kristus, som bor i din menighed og stole på det løfte, Jesus giver dig, at du er arving til det kommende Guds rige”. Tilknytningen til staten kan være med til at fremme en sådan forståelse af kristendommens folkelighed og dermed være noget positivt.

Men så må det også siges, at det nok ikke er det, der har foresvævet fædrene til arbejdsprogrammet. Man har nok ment, at tilknytningen til staten er den bedste måde at fastholde sit greb om kirken på, så den ikke pludselig bliver illoyal mod staten og dens ideologiske grundlag. Kirken skal for alt i verden dele ideologi med staten, ikke sådan at staten lader sig sige af kirken, men sådan at kirken må indrette sig efter statens ideologi. Hvis blot kirken gør det, kan den i øvrigt mene, hvad den vil. Denne forståelse af partiets pro-

gram understøttes af følgende afsnit: „Folketinget skal være folkekirken lovgivende instans med kirkeministeriet som den centrale myndighed. Menighedsrådene er den lokale myndighed for kirkerne og skal sikre at befolkningen får indflydelse på kirkerne”. Intet over og intet ved siden af folket! Folket er suverænt, og derfor skal folkets styrende organer, folketing, ministerium og menighedsråd tillægges al magt, og det ganske uanset hvad kirkens tro i øvrigt går ud på.

Det mest påfaldende i programmet om folkekirken er nemlig det, der mangler. Der mangler nogle ord om, at kirkens bundethed til Skrift og bekendelse skal sikres. Ganske vist ligger det i Grundlovens § 4 om, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten, men hvis ikke folketinget udtrykkeligt er sindet at overholde dette, vil ideologisk tryk i lovgivning og administration meget let kunne udhule denne paragraf, så kirken umærkeligt ændrer karakter fra at være en kristen kirke til at være en religiøs overbygning på statens ideologi. Når Socialdemokratiet i sit arbejdsprogram slet ikke nævner, at staten i sin administration af kirken nøje må respektere kirkens åndelige grundlag, er det ikke kun, fordi det skulle være selvfølgeligt, og fordi staten netop kun skal administrere, men fordi man overhovedet ikke er interesseret deri — tværtimod. Et poli-

tisk parti vil altid gerne have magt, og når det drejer sig om et socialistisk parti, som Socialdemokratiet trods alt er, vil man ganske særligt have magt over sjælene. Så kan man forme det nye menneske „i vores billede” — som Anker Jørgensen med et bibelsk udtryk antibibelsk udtrykker det.

Rummelighed og frihed

I arbejdsprogrammet siges det, at „folkekirken arbejde skal være rummeligt og frit. Forkyndelsesfriheden må ikke undergraves”. Dette er det nærmeste programmet kommer kirkens indhold. Rummelighed og frihed er jo noget alment anerkendt i folkekirken. Kristendommen er i sit væsen rummelig og fri. Den omfatter toldere og syndere af enhver slags, sågar retfærdige og helgener. Den er langmodig og bærer over med kættere og lidetroende såvel som med selvretfærdige rettroende. I kirkens tro og lære er der meget, som kan diskuteres, og som man fra tid til anden må nyformulere. Derfor må der i kirken være plads til en debat om troens spørgsmål — uden at man straks giver sig til at smide sine modstandere ud af kirken. Der skal være frihed og plads til alle, som vil stå på Bibelens og bekendelsens grund, både missionsfolk og grundtvigianere, tidehverv og højkirkelige, centrumsfolk og karismatikere.

Men en forudsætning herfor er, at man tager sit udgangspunkt i kirkens

tro, som den er formuleret i Skrift, bekendelse og liturgi. Hvor det ikke er tilfældet, vil rummelighed og frihed blot være et andet udtryk for tolerance over for og accept af alskens fremmede lærdomme, som fyger ind over kirkens hegn. „Vor tro er ej på hvad som helst, man kristendom vil nævne”, for kirkens herre har sagt: „Jeg er vejen sandheden og livet”.

Postmodernisme, værdinihilisme og relativisme kan aldrig blive til kristendom, ja, er en fornægtelse af al kristendom. Når et politisk partis kirkeprogram kun lægger vægt på rummelighed og frihed uden at definere det nærmere, kan der ikke være ment andet end, at i folkekirken skal der være plads til alle de ideologier og religiøse opfattelser, der rører sig i folket — undtagen for den tro, der siger, at alt er ikke lige godt, at der kun er een sandhed, at Sandheden med stort S er kommet til os og kan findes af enhver. Den tro er den eneste formastelige, og den er den eneste, som der ikke kan vises tolerance mod. For den er jo en modsigelse af Socialdemokratiets rummeligheds- og frihedsbegreb, som udgøres af demokrati, åbenhed og tolerance.

Forkyndelsesfriheden

Understregningen af forkyndelsesfriheden ligger helt i forlængelse af rummeligheden og friheden. Selvfølgelig er forkyndelsesfrihed et uvurderligt

gode for kirken, ja, den er en livsnødvendighed. Hvordan skulle den levende, suveræne Kristus kunne forkyndes uden i frihed? Helligånden kan ikke bastes og bindes af love og regler. Men den, der har fået forkyndelsesfriheden betroet, nemlig embedsindehaveren, er bastet og bundet til Kristus. Og er han ikke det, er det meningsløst at tale om forkyndelsesfrihed. I stedet bør det hedde meningspluralisme. Igen er det det, der ikke står, som er det væsentligste: embedet. Hvordan er det overhovedet muligt at tale om forkyndelsesfrihed uden at nævne embedet? Som om forkyndelsesfriheden er noget, der svæver frit i luften. Kirkens bundethed til skrift og bekendelse ligger i embedsindehaverens bundethed til Kristus. Hvor han ikke er det, kan man lave lige så mange love og regler, man vil, det hjælper ikke på kirkens kristelighed. Altså er embedet konstituerende for kirken! Embedet er den knag, kirkens kristelighed hænger på — ikke dens medlemmers tro, fromhed og godhed. I en folkekirke betyder rummelighed og frihed, at der er plads til den lille mand med den lille tro, men der kan ikke være plads til kristendomsfornægtende forkyndelse og sakramentforvaltning, for så ophæver kirken sig selv.

Embedet

Som konstituerende for kirken er embedet medansvarlig for kirken og må

som sådan have jurisdiktion, dvs. styrende indflydelse. Derfor må programmets ord: „Det er vigtigt, at menighedsrådene får den største grad af frihed og selvbestemmelse” begrænses ved en fremhævelse af embedets medindflydelse. Menighedsrådene er i virkeligheden præstens medhjælp i udførelsen af sin styrende virksomhed! Som arbejdsprogrammet er formuleret, uden at præsten nævnes med ét ord [sic!], er det i virkeligheden et forsøg på at gøre kirken til en religionsanstalt for folkets religiøse tilbøjeligheder, demokratisk styret af brugerne. Som der i plejesektoren oprettes det ene brugerråd efter det andet, vil man også gerne gøre menighedsrådene til sådanne religiøse brugerråd. Det kan jo være udmærket. Men kristendom er det ikke!

Kirkebygningerne

„Kirkebygningerne skal kunne anvendes til almene kulturelle aktiviteter, fx kirkekoncerter. Mødelokaler, sognegårde o.l. i forbindelse med kirkerne skal kunne anvendes bl.a. af foreninger og organisationer med generelle folkeoplysningsformål og til sociale aktiviteter”, står der henimod slutningen af afsnittet om folkekirken. Hvad udelades her? Det, som kirkerne egentlig er bygget til: at være gudshuse, indviende og helligede til at rumme den menighed, hvor Kristus har taget bolig og taler og handler i ord og sakrament. De

er helligdomme, hvor der øves kultus. Kultus og kultur er det samme ord og betyder dyrkelse. Derfor er kirkerne på forhånd kulturhuse, meget mere end alverdens koncertsale, udstillingssale og teatersale. Den kultur, som modsiger dyrkelsen af den treenige Gud, kan ikke berige kirkerne, kun forarme dem. Derfor kan kirkerne ikke bare åbnes for hvem som helst, der påstår, at hans arrangement er kulturelt. Kultur kan også være dæmonisk. Kirken bliver ikke mere folkelig, fordi man lukker kirkebygningerne op for alverdens oplysende og sociale aktiviteter. Derimod kan kirken let blive verdslig, dvs. den mister sin hellighedskarakter, sin anderledeshed fra livet i verden. Kirken skulle gerne være stedet, hvor vi møder „das ganz andere“, Guds verden.

Konklusion

Socialdemokratiet har i sit folkekirkeprogram ikke villet værne den danske folkekirke. For den er jo i følge grundloven evangelisk-luthersk, dvs. kristelig. Socialdemokratiet er i følge sit program ganske ligeglad med, om folkekirken er en evangelisk-luthersk, kristen kirke. Derimod har Socialdemokratiet været særdeles emsig for, at folkekirken bliver socialdemokratisk, dvs. en demokratisk brugerstyret, tolerant, pluralistisk religionsanstalt under statens, og dermed under politisk kontrol.

Når dette er sagt, må det også siges, at her står socialdemokratiet ikke alene. De fleste af folketingets partier – ikke mindst det radikale venstre – tænker på lignende måde. □

WWW.RE-FORMATIO.DK

WWW.KIRKELIG-FORNYELSE.DK

Pastor Povl Dahl in memoriam

Den højkirkelige bevægelse har været med til at præge det danske kirkeliv i en årrække. Mange læge såvel som præster, der knyttede til ved bevægelsen er nu godt oppe i årene. Mange er sovet ind. Vi der husker Povl Dahl, takker for, at vi kunne vandre en del af vejen med ham. Mindeordet på denne side bragtes i Nordjyske. Red.

POVL DAHL var født i Tolne i Vendsyssel, men voksede op i Aalborg, hvor han blev student i 1946. Derefter læste han teologi i København og blev kandidat i 1955.

Året efter blev han sognepræst i Ål sø-Hoed ved Grenå og i 1965 i Ølby-Asp-Fousing ved Struer. Derefter var han sognepræst i Strandby-Farsø i Himmerland fra 1974, indtil han gik på pension i 1993.

Fra sin barndom og ungdom havde Povl Dahl sin baggrund i FDF og KFUM, i sin præstetid færdedes han med stor selvfølgelighed i Indre Mission, i Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse og i den højkirkelige bevægelse.

Han var respekteret og afholdt som en flittig og omhyggelig præst, der

ikke mindst lagde stor vægt på at holde værdige gudstjenester med velforberejdede og solide prædikener.

Fra 1984 til 1991 var han medlem af repræsentantskabet for Menighedsfakultetet i Aarhus.

Som yngre præst var han sammen med andre højkirkelige præster med til at udgive bogen „Præsten i Tjeneste“, en kortfattet praktik for præster, der udkom i 1964.

I 2001 udsendte han på Re-formatio Forlag et lille skrift om præsteembede og ordination.

Pastor Hartvig Wagner, Hilda og Povl Dahls mangeårige ven, stod for begravelsen i Videbæk kirke fredag d. 30.12.2011. Her bringes et uddrag af talen.

APOSTLEN PAULUS skriver i 1 Kor 15,58: „Derfor, mine elskede brødre! Vær faste, urokkelige, altid rige i Herrens gerning; I ved jo, at jeres møje er ikke forgæves i Herren.“

Et indholdsrigt liv er levet til ende. Lørdag den 17. december faldt pastor Povl Dahl i sin nye lejlighed på Brorsonsvej i Herning. Hoftens brækket og skulderen beskadiget. Povl Dahl

blev overført til Holstebro Sygehus. Lunge-betændelse stødte til, og kort før Vibeke, der trofast havde fulgt sin far, nåede frem til afdelingen, døde han fredag den 23. om eftermiddagen 84 år gammel.

Lykken i Povl Dahls liv var mødet med Hilda Østergaard Thomsen i studietiden i København og brylluppet med hende 29. maj 1954 – netop her i Videbæk Kirke. Efter endt embeds-eksamen fulgte 9 lykkelige år som præstepar i Ålsø præstegård fra 1956-65. Her blev døtrene Helene og Vibeke født, og her fik kusinerne Hanne og Inge, som tidligt mistede deres forældre, et godt nyt hjem.

Så blev Ølby-Asp og Fousing ledigt i 1965, og en ansøgning blev sendt. Menighedsrådene dukkede op i Hoed Kirke for at få et indtryk af ansøgeren. Et menighedsrådsmedlem spurgte forsigtig graveren om, hvad han syntes om præsten. „Han er noget missions,” lød svaret vist ment som en advarsel. „Det er nu sådan en præst, vi søger,” betroede medlemmet. Poul Dahl fik embedet og befandt sig rigtig godt sammen med Hilda og børnene i de tre sogne med langt højere kirkegangsprocent, end de havde været vandt til.

Det var derfor nok med et vist vemod, præsteparret sagde farvel til de gode sogne og til Ølby præstegård, da Povl Dahl i '74 fik embedet i Strandby-Farsø. Det var store og krævende forhold gennem 19 år, hvor Povl Dahl fik

god hjælp af Hilda som sin dygtige sekretær. Her nåede Dahl helt til tops som prædikant for store menigheder, ja selv for de kongelige, der ofte og gerne kom til gudstjeneste, når de gæstede jagthytten i Trend.

Jeg ved, at Povl Dahl tidligt i sin tjeneste havde det skriftord for øje, som jeg indledte med: „*vær faste, urokkelige, altid rige i Herrens gerning.*” Det har altid ligget ham på sinde at være tro mod sit præsteløfte og at handle i overensstemmelse med Bibelen og Kirkens bekendelse. Derfor har han fundet sig hjemme i den højkirkelige bevægelse, i Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse og i Kirkelig Forening for den Indre Mission. Vi ærer ham som en flittig, nidkær præst i sognene og for hans indsats i de nævnte sammenhænge. Povl Dahl følte sig glad og rig i Herrens gerning, ikke mindst elskede han tjenesten ved alteret og på prædikestolen.

Og at hans „*møje ikke har været forgæves i Herren*”, har blandt andet vist sig i, at utallige sognebørn flittigt har opretholdt kontakten med Povl og Hilda, da de efter pensioneringen i 1993 flyttede til Holmparken i Herning. Også her vandt de sig hurtigt nye venner og deltog flittigt i gudstjenester, møder og en bibelkreds. Povl Dahl havde også overskud til lejlighedsvis selv at holde gudstjeneste, møder og foredrag. Vi tænker også med glæde

på festlige sammenkomster, som parret jævnlige indbød familie og venner til.

Hildas sygdom og død i 2002 blev et tungt vendepunkt, hvorefter Povls Dahls kræfter efterhånden aftog. Besværlig sygdom bragte ham jævnligt på sygehuset. Gangbesvær tog til. Til sidst blev trapperne til 2. sal for besværlige. Lejligheden måtte i dette forår opgives til fordel for en mindre beskyttet bolig. Det betød også, at der måtte siges farvel til mange kære og værdifulde ting og til de fleste af de bøger, han havde haft et særligt forhold til gennem alle år. Også præstekjolerne blev afleveret til unge vordende præster. Bilen blev sat til salg.

Mens det stod på, mindede jeg af og til Povl Dahl om verselinierne: *Sol i aftensvale, lær mig den kunst at dale.* Den kunst er aldrig let. Grundtvig siger da også, at et ret farvel til denne verden „*lærtes aldrig her på jord, var, Jesus, ej du i dit ord hos os, som du er hjemme*” (Salmebogen nr. 538,1).

Det vidste Povl Dahl. Men i tillid til i dåben at være genfødt til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde, lærte han den kunst at dale lige fra kongelig hofprædikant til hjælpeløs mand på køkkengulvet med store smerter efter brud på hofte og beskædige skulder.

Men selv ned ad bakke kunne han oprigtigt glæde sig ved livet. Kræfterne slog til på en tur med båd til Nordnorge sammen med Hilda, kort før hun

døde. En tur, den tidligere så berejste præst ofte talte om med glæde og tak. Senere korte ture til kirkegården i Videbæk og op på Herborg bakker var hver gang en god oplevelse. Og når han fik besøg af sit kære barnebarn Thorbjørn, var han rigtigt i sit es og kunne lege gemmeleg med ham. Aldrig beklagede han sig over de lidte tab. Altid så han tilfreds og glad fremad. Vi er mange, der beundrer ham, fordi han på så smuk og positiv måde fik lært den svære kunst at dale.

Hvordan lærte han dog det? Det slog mig, at det citerede ord, han havde for øje som præst, står lige efter de vers, Hilda havde valgt til sin begravelse. Ja, så nært stod de hinanden i både liv og i død med fælles fundament i Guds ord. Ved Hildas begravelse lød det: „*Død, hvor er din sejr? Død, hvor er din brod? Dødens brod er synden, og syndens kraft er loven. Men Gud ske tak, som giver os sejren ved vor Herre Jesus Kristus*” (1 Kor 15,55-57), og næste vers, Povls ledetråd i livet som præst, har vi så hørt i dag. Med Jesu Kristi sejr for øje er det muligt at lære den svære kunst at dale.

Nu er det så op til os at få det lært. Povl Dahls liv og død er et stærkt vidnesbyrd om, at det er muligt. Det stærke vidnesbyrd skal Gud i dag have æren og takken for. Amen.

Irenæus af Lyon (130 - 200)

„Guds ære er det levende menneske“

FRA PETER HALLDORFS „DET FÆDRENE OPHAV“

FORLAGET AROS udgav i 2002 en dansk oversættelse af Peter Halldorfs bog om 21 kirkefædre under titlen: „Det fædrene ophav.“

Den henleder opmærksomheden på at der var ægte kristendom til mellem Paulus og Luther, noget mager luthersk teologi i det 20. århundrede tenderede til at overse. Ved at læse kirkefædrene eller ved at læse om dem, kan man få lukket op for en større verden. Bogens titel angiver på én gang en sammenhæng, som er god at vedkende sig, og giver plads til, at vi selv skal forvalte arven, skriver Niels Thomsen, tidligere rektor på Præstehøjskolen.

Klipet fra bogen bringes med tilladelse fra forlaget. God læselyst. For første gang — eller igen.

FOR EN NUTIDIG kristen forekommer det selvfølgelig, at det er fra evangelisterne Matthæus, Markus, Lukas og Johannes, der læses ved gudstjenesten hver søndag. At vi ikke læser fra Filipperevangeliet med dets skildringer af Jesu forlystelser sammen med Maria Magdalene eller fra Thomasevangeliet med dets kryptognostiske tankespind, beror på en række historiske hændelser i de første århundreder, eller om man vil — på Helligåndens uophørlige aktivitet i kirken.

Senantikken var et religiøst eldorado. Her blendedes åndelige læresystemer af alle tænkelige farver. Markionitiske og manikæiske, karpokratianske og enkratiske synspunkter, persisk visdomslære og egyptiske mysteriereligioner — der var noget for enhver smag. At vor forståelse af kristendom, som den sammenfattes i de klassiske trosbekendelser, skulle blive den alment accepterede, var langt fra selvfølgelig. Længe så det usikkert ud for kirken. Der var perioder, hvor meget talte for, at de

gnostisk inspirerede samfund, som opstod i konkurrence med den øvrige kristenhed, eller de grupper, som prædikede et andet syn på Jesu person som for eksempel arianerne og nestorianerne, ville gå af med sejren.

At de gnostiske ideer i deres mange afskygninger blev udskilt fra den brede hovedstrøm i kristenheden, og at de evangelier, vi i dag læser i vore kirker fik status som hellig skrift, er nogle bestemte personers fortjeneste. Blandt de mest betydningsfulde var Irenæus, en utrættelig forsvarer af apostlenes tro. Han var biskop af Lyon i Sydfrankrig, hvortil kristendommen allerede var nået. I sit magnum opus, *Adversus Hereses*, „Mod vranglærerne“, retter Irenæus et grundskud mod gnosticismen og redder evangeliet for eftertiden. I det andet af hans to skrifter, som er bevaret, *Epideixis*, „Bevis for den apostolske forkyndelse“, fremlægger han grundlaget for den tro, som har sine rødder i urkirken.

Irenæus levede i årene mellem 130 og 200. Han var af græsk familie, født i en kristen familie i Lilleasien, sandsynligvis i byen Smyrna. I et brev beretter han om, hvordan han som ung ofte lyttede til Polykarp, lederen af menigheden i Smyrna. Denne havde været elev af apostlen Johannes og gjorde nu et uudsletteligt indtryk på den unge Irenæus. Ved Polykarps fødder fik han kaldelsen til sin livsopgave.

Irenæus fik umådelig stor indflydelse på kirkehistorien. Han spillede en afgørende rolle i den proces, som skabte Det Nye Testamente og dermed gav den kristne Bibel sin udformning. For de første kristne generationer var *Skriften* ensbetydende med Det Gamle Testamente; en fikseret kristen skriftsamling, som var normgivende, fandtes endnu ikke.

I Irenæus' levetid blev Det Nye Testamente samlet og fik — med få undtagelser den form — vi kender i dag. Vigtigst i denne skriftsamling er de fire evangelier. Irenæus er den første, som omtaler disse som en samlet enhed. Han besegler den kristne evangeliesamling og afgrænser den fra det mylder af alternative beretninger om Jesu liv, som også var i omløb.

Kampen mod gnosticismen kom til at præge Irenæus' livsgerning. Der var en kamp for inkarnationen mod åndeliggørelse af den kristne tro. Irenæus angriber stædigt al overdreven åndelighed, al fornægtelse af det kropslige, uden derfor at afvise åndelige ytringer i den troendes liv. Mange kristne blev skræmt til forsigtighed, når de mødte en militant åndelighed med spektakulære indslag, og Irenæus klager over, at de falske profeter „jager profetiens gave væk fra kirken.“

I sin bog om gnosticismen fortæller han om, hvordan det gik til, da en gnostiker, Markus, ved en lejlighed forsøgte at få en kvinde til at profetere:

„Se, nåden er kommet over dig – åbn din mund og profeter!”

„Jeg har aldrig profeteret, og jeg ved ikke, hvordan man gør.”

„Åbn bare din mund og sig hvad som helst, og du skal profetere!”

Irenæus skildrer forløbet: „Vildledt og ophidset i sjælen ved tanken om, at hun selv skal profetere, og med bankende hjerte vover hun at tale – tåbeligt og helt som det falder hende ind, tom og meningsløs snak, ophidset som hun er af en tom ånd.”

Irenæus er ikke imponeret af den selvsikre gnostiske åndelighed. Men de grove misbrug rar ham ikke, som tilfældet var i visse sammenhænge, til at ned-tone de åndelige gaver. „Vi hører også om mange brødre i kirken, at de har profetiske gaver. De taler alle slags tungemål, som Anden indgiver dem, og bringer på en nyttig måde frem i lyset det, som er skjult hos mennesker, og åbenbarer Guds hemmeligheder,” skriver han.

Hvad var gnosticisme?

Den åndelighed, som Irenæus ville redde kirken fra, kunne optræde i mangfoldige klædedragter. Gnosticismen er en drage med mange hoveder. Den er ikke enkel at kortlægge, hverken hvad angår baggrund eller omfang. Nogle hovedtræk er dog fælles for de mange retninger. Antikkens gnostikere troede på en højeste magt, et guddommeligt væsen bag ved alt

det skabte. Dette væsen er uden for rækkevidde for den skabte verden og er selv ligeglad med det skabte. Jorden og verden er frembragt af det guddommelige fjende, som mange gnostikere identificerer med Jahve i Det Gamle Testamente.

Dualismen er gnosticisms væsen.

Mellem den onde verden og den guddommelige magt forestillede man sig et hierarki af åndelige væsner, fra de lavere til de højere. Menneskets opgave er at stige op trin efter trin gennem den åndelige verden for at nærme sig Gud. Mennesket har del i begge verdener. Fordi mennesket har krop, er det lænket i den onde, fysiske verden. Men menneskets sjæl er guddommelig, en gnist af det guddommelige lys kastet ud i mørket. For at nå Gud må sjælen befries fra le-gemets fængsel, ja, trækkes op af materiens hængedynd. Frelse er gnostisk for-stået denne befrielse. Den frelsende nøgle er kundskaben, *gnosis* på græsk.

Kundskaben kunne forstås i magiske termer, som et slags „Sesam, luk dig op” – et hemmeligt kodeord, som fik den åndelige verdens magter til at åbne sine porte for sjælen i dens opstigning mod Gud. Men det kunne også handle om kundskab i mere filosofisk betydning, hemmelighedsfulde indsigter om mennesket, verden og Gud, indsigter, som kun var tilgængelige ad åndelig vej og dermed reserverede for de åndeligt oplyste.

Gnosticisms tiltrækningskraft var enorm – og forståelig. Den lokkede med en grænseløs åndelighed. Både dogmatiske og etiske grænser var ofte flydende. Det var mange steder religion uden moralsk forpligtelse. Irenæus skriver: „Ret adfærd er vigtig for os (kristne), for ellers kan vi ikke blive frelst, men de (gnostikerne) bliver absolut ikke frelst gennem gerninger, for de er åndelige af naturen.” Han fortsætter: „Godt og ondt, siger de, er bare et spørgsmål om personlige vurderinger. Intet er ondt i sig selv.”

Kroppen var det store problem

Dualismen, splittelsen mellem krop og ånd, kunne i gnostiske sekter fa to hinanden helt modsatte udtryk. Det ene var den strenge askese, hvormed man skulle opnå befrielse fra kroppen med alle de fornedrende kræfter, som skjulte sig i den. Idealet var da gennemført kyskhed – selv i ægteskabet – hvilket i praksis ofte medførte ægteskabets opløsning. De såkaldte enkratiter – af græsk *enkrateia*, afholdenhed – som i en periode havde monopol på kristen-navn i de syriske bjergbyer, forbandt entydigt „hellighed” med seksuel afholdenhed. At bryde sengens magi var at bryde denne verdens forbandelse. Ved konsekvent at boykotte samliv og dermed forplantning mente man, at man fremskyndede afslutningen på denne onde tidsalder.

Den anden og helt modsatte konsekvens af den gnostiske dualisme var den frie livsstil, libertinismen. Da kroppen alligevel ikke kunne blive frelst, spillede det heller ingen rolle, hvad man gjorde ved den og med den. Mange hengav sig til de hæmningsløse orgier – i åndelighedens navn. Et promiskuøst liv, hvor alle tabuer var skyllet over bord, blevet tegn på „åndelig frihed”. Om karpokratianerne skriver Irenæus: „Deres sjæle må afprøve enhver tænkelig livsudfoldelse, så når, de engang skal forlade livet, er der ikke mere at prøve. De må handle sådan, at ingenting mangler i deres frihed, så de ikke skal tvinges til at vende tilbage til kroppen igen.”

Det var ikke underligt, at gnosticisms element af mystik virkede tiltrækkende på mennesker, som ville trænge ind i Guds hemmeligheder. Og kristne med dragning mod det absolutte blev fascineret af det, som syntes at være en vej bort fra den konfliktfyldte verden og sjælens mistrivsel i kroppen. I en periode i 100-tallet så det ud, som om gnosticismen skulle rive en stor del af kristenheden med sig i sit sejrstog. Valentinus, som kom til Rom fra Alexandria år 138 og på et tidspunkt var bispekandidat i den romerske kirke, og Markion, en rig skibsreder og bispesøn fra Sortehavskysten, som ankom til imperiets hovedstad to år senere, var to af de ledende repræsentanter for kristen forkyndelse med stærke gnosti-

ske toner. De mente på ingen måde, at de udbredte en ny religion; tværtimod så de sig som „den sande kristendoms” apostle. Ligesom mange andre kristne på denne tid omtalte de med stolthed sig selv som „gnostikere”. Ordet havde endnu ikke fået de eksotiske undertoner, som det senere fik. Det betegnede dem, som havde nået større indsigt, gnosis, i den undervisning, som Jesus i begyndelsen havde betroet inderkredsen af discipelskaren.

Det drejede sig om „indsigter”, som på forskellig måde handlede om den åndelige verdens virkelighed og den materielle verdens — ikke bare uvirkelighed — men uigenkaldelige fordærv. Et hovedpunkt i Markions forkyndelse var synet på den skabte verden som dæmonisk, en tolkning, han blandt andet byggede på et afsnit fra et Paulus-brev, hvor apostlen talte om en falden og en fuldkommen verden og om kampen mellem kød og ånd. I de valentinske tankemodeller havde myten en central plads, i særdeleshed myten om faldet. Ifølge denne myte var materien blevet til ved et oprør i Pleroma, den fuldkomne og rent åndelige verden. Skabelsen var et misfoster, en tragisk forvrængning af Guds verden. Kroppen var det sande jugs, det vil sige det åndelige menneskes, værste fjende.

Ordet blev kød

Det var disse tolkninger, som udfordrede Irenæus til at udvikle den første

skabelsesteologi på kristen grund: uanset hvor meget skabningen var faldet, forblev den dog Guds, elsket af Gud og omfattet af Guds genløsning af verden. Det var paradoksalt nok fjenden — gnosticismen — med dens skabelsesforagt og lagdeling af tilværelsen i åndelige niveauer, som åbnede de kristnes øjne for en Gud, som bekendte sig til verden. Troen på Gud som skaber i den kristne tros-bekendelses første del havde aldrig fået den udformning, hvis det ikke havde været for gnosticismen.

Stridspunktet var inkarnationen. Ordet betyder egentlig „kød-blivende” (efter latin caro, kød). Når Johannes sammenstiller de to græske ord *Logos*, Ordet, og *sarx*, kød, i sætningen „Ordet blev kød” (Joh 1,14), var det i filosofers og gnostikeres ører langt mere chokerende og latterligt, end vi kan forestille os. Kødet var det sidste en gud kunne beskæftige sig med!

Blandt gnostikerne var der derfor forskellige måder at „forklare” Jesus på. En af de almindeligste var at skelne mellem den jordiske Jesus og den himmelske Kristus. Man kom uden om inkarnationen ved at sige, at Kristus tog bolig i Jesus, da han blev døbt af Johannes Døberen, og forlod ham igen, inden han blev korsfæstet. Om de ofitiske gnostikeres lære, hvor Ånden kaldes „Den Første Kvinde”, skriver Irenæus: „Da han blev ført bort for at dø, siger de, at Kristus med Sofia trak

sig tilbage til den uforgængelige æon, mens Jesus blev korsfæstet.”

I konfrontationen mellem kristendommen og gnosticismen var det helt afgørende spørgsmål: Hvor meget menneske var Gud blevet?

Irenæus tager ikke let på gnosticismen. Efter nøje at have forsket datidens gnostiske litteratur — allerede da en voluminøs genre! — giver han i de første to dele af sin bog en detaljeret redegørelse for alle tænkelige gnostiske strømninger mere eller mindre udbredte og betydningsfulde — og deres lærere. Den udførlige gennemgang af gnostiske skoler, lige fra Simon Magus og Menander til Satornilos og Basildes, Kerintos og Kerdon, nikolaiter og enkratiter, kan nu og da føles trættende for en nutidig læser. Men Irenæus har sine grunde: „Alene at beskrive disse lærdomme er at afvise dem.” Tesen er enkel og sikker: fantastiske og spekulative læresystemer har ofte deres tilhængere mere på grund af karismatiske lederes udstråling og stil end gennem ideerne som sådan. Derfor kan en saglig granskning af trosindholdet være tilstrækkeligt til, at flertallet skal kunne bringes til at indse, hvor vanvittige ideerne er.

Desuden imødegik Irenæus gnostikernes påstand om at være på linie med apostlene. Når gnostikerne påstod, at de havde adgang til hemmelige apostolske traditioner, gjorde det indtryk på mange kristne. Eksisterede der

virkelig, som gnostikerne hævdede, apostolske kilder, som den etablerede kirke ikke kendte til? Gnostikerne så sig som apostlenes retmæssige arvtagere. Kirken repræsenterede i deres øjne en frafalden og blodløs kristendom, biskopperne var „kanaler uden vand”, ude af stand til at lede de troende mod de åndelige dybder.

Den offentlige forkyndelse

Irenæus påviser, hvordan den kristne forkyndelse altid har været fremført åbent og offentligt. Hvis apostlene har haft specielle lærdomme, som var reserveret til de mere åndeligt modne, var det rimeligt at antage, at de i det mindste havde betroet disse lærdomme til dem, de udså sig som ledere i menighederne. Ved at opregne de menigheder, som var grundlagt af apostlene, sammen med en liste over deres biskopper påviser han en „apostolsk succession”. Læseren må derefter selv besvare spørgsmålet om, hvor det er mest sandsynligt at finde en „apostolsk” kristendom: i de menigheder, som var grundlagt af apostlene, og hvor forkyndelsen er præget af åbenhed og kontinuitet, og som deler samme tro — eller hos de gnostiske lærere, hvis „apostolske tradition” ikke er verificerbar, som er fulde af selvmodsigelser og desuden ikke er indbyrdes enige. „Så mange forskelle på dem på et eneste lærepunkt, og så mange forskellige meninger om bare et eneste

skriftsted!" skriver Irenæus med tanke på de utallige og ofte uforenelige tolkninger, som krydsede hinanden i det gnostiske landskab.

Klassisk kristen tro

Allerede på et meget tidligt stadium i kirkens historie tilspidsede spørgsmålet sig: hvem sidder inde med det oprindelige evangelium? Mange ville lægge billet ind på betegnelsen „klassisk". Ved at henvise til apostlenes skrifter (Det Nye Testamente) og den undervisning, som blev ført videre i de apostolske menigheder (traditionen) gendriver Irenæus gnostikernes krav på at være apostlenes sande arvtagere. „Kirken, ud over hele verden til jordens yderste grænse, har modtaget denne tro fra apostlene og deres elever."

Når Irenæus refererer til traditionen var det for at blåstemple de skrifter, som Det Nye Testamente skulle indeholde — ikke for at føje noget til. At svare gnostikerne med at citere Bibelen var meningsløst, da de havde deres egne evangelier og skrifter, som de mente var apostolske eller „bibelske". Det var gennem en identifikation af, hvad der var gået fra hånd til hånd siden apostlenes dage, Det Nye Testamente fik sin endelige form. Traditionen fastlagde Skriften. Og det faktum, at der fandtes bispelister, som bekræftede en apostolsk succession, var et tungtvejende argument i denne proces.

De to første dele i Irenæus' værk *Adversus Hereses* er, som ovenfor nævnt: en redegørelse for gnostikernes lære og derefter indkredsning af de apostolske skrifter. Tredje del er en gennemgang af den kristne tros hovedtemaer. Der er ikke nogen spekulative tendenser, når denne kirkefader udlægger evangeliet. Irenæus er bibelteolog uden ønske om at indføre noget nyt. Alligevel er han banebrydende i sin lære om recapitulatio, genoprettelse, det centrale begreb i hans teologi. Læren om genoprettelsen henter Irenæus hos Paulus og udvikler den i polemik mod gnostikerne. Mens disse prædikede frelse uden jord og krop, forkyndte Irenæus en genoprettelse af jord og verden, krop og materie. Hele skaberværket skal igen få sin oprindelige skønhed, og mennesket, Guds afbillede, skal — med sin krop! — fornys til at ligne Gud som oprindeligt.

En bærende tanke hos Irenæus er, at Gud skaber, og mennesket bliver til. Gud fortsætter gennem historien med at være skabende, menneskets eksistens er altid at blive til. Adam, Guds afbillede, var menneskebarnet med den opgave og kaldelse at vokse op til at blive Gud lig. Jesus er det fuldkomne menneske, urbillet, i hvilket afbillede og lighed er sammenfaldende. I den brændende ørken afviser Menneskesønnen fristelsen til at blive mere end et menneske. I livet med Gud, født af vand og And, modner mennesket til at blive mere menneske — men aldrig *mere end* menneske.

Den femte og afsluttende del af Irenæus' store bog mod gnostikerne handler udelukkende om kroppens, eller med Irenæus' ord, kødets opstandelse — et tema, som ivrigt blev fornægtet blandt gnostikere. Til grund for denne tro lå overbevisningen om, at Gud blev sandt menneske i Jesus, som led, døde og opstod — med sin krop! Irenæus siger i et af de mest berømte citater: „Vor Herre Jesus Kristus, Guds Ord, blev i sin grænseløse kærlighed, hvad vi er, for at gøre os til, hvad han selv er."

Det er troens mysterium, frelsens hemmelighed, ikke af esoterisk karakter, men åbenbar for enhver, og hvert led hænger sammen med det næste i logisk argumentation: hvis ikke Jesus er født af en jomfru, kan han ikke være Guds søn; hvis ikke han er Guds søn, kan han ikke dø i menneskets sted; hvis han ikke døde i menneskets sted, kan intet menneske reddes fra døden, hvis han ikke opstod, kan vi ikke oprejses — men som trods logisk argumentation alligevel kun kan fattes af troen.

Irenæus flyttede af grunde, som vi ikke kender til, fra Lilleasien til Gallien, hvor han blev presbyter i menigheden i Lugdunum, senere kaldet Lyon. I den egenskab blev han år 177 sendt til Rom, hvor han over for kejser Eleutheros skulle mægle i et spørgsmål, som drejede sig om montanismen. Montanismen var en karismatisk vækkelsesbevægelse, som havde sin blomstringstid i dette århundrede. I modsætning til mange andre var

Irenæus fortaler for en forholdsvis mild kurs over for montanismen.

Da han samme år vendte hjem igen, var menighedens leder, Potinus, død som martyr, og Irenæus efterfulgte ham som biskop. Det eneste, vi herefter hører om ham, er, hvordan han i en intern kirkelig konflikt pr. brev formaner de stridende parter til fred og fordragelighed. Euseb, forfatteren til den første kirkehistorie, berømmer ham og kalder Irenæus en fredsstifter.

Den personlighed, som vi først og fremmest kender gennem hans kamp mod gnosticismen, var efter alt at dømme ikke nogen polemisk eller aggressiv natur. Sådanne personer var der ellers også i rækken af kirkefædre. Irenæus havde den evne at kunne se de gode sider hos dem, der hurtigt blev afvist af andre — som det ses i hans forhold til montanisterne. Men når evangeliets sjæl stod på spil, vaklede, han ikke. Der var brug for nogen, som stillede sig til tjeneste med forstand og dømmekraft.

Oldkirkens møde med det multireligiøse samfund viser, hvor velgørende det kan være at leve i en kultur, hvor alt ikke tages for givet. Det er i dialogen med den, som tror anderledes, eller endog i mødet med en modstander, vor egen tro bliver udfordret til at søge sin identitet. Irenæus gør langt mere end at forkaste gnosticismen. Han generobrer evangeliet.

Nogle skridt frem og tilbage uden at stå i stampe

Tanker ved indgangen til et klosterliv (II)

AF DANIEL, NOVICE CR (PETER NISSEN), MIRFIELD, ENGL.

Et liv i familiefællesskab

En af mine indgange til klosterfællesskabet var at finde en kombination af et arbejds- og kammeratsligt fællesskab. Jeg forestillede mig en gruppe mænd, som havde gudstjeneste og bestemte arbejdsområder til fælles. Jeg forestillede mig en syntese af mit menighedsfællesskab i kirken og mit kollegiale fællesskab på arbejdspladsen; et ret fornufts- og nyttepræget fællesskab, som ikke nødvendigvis krævede den store personlige opofrelse.

Men det begynder mere og mere at gå op for mig at dette er en ny familie, som Gud har stiftet til mig. Som bekendt stifter de fleste familie ved at finde sig en partner og gifte sig. Det er en del af skabelsesordningen. Vi glemmer dog ofte Guds part i denne stiftelse, og betragter det at finde en partner som mit personlige og uafhængige valg. Det var Guds initiativ og handling at skabe Eva til Adam, og det var i

dette trekløver, at foreningen mellem Eva og Adam skete. Ægteskabet er bundet sammen af guddommelige tråde. Blandt andet derfor er ægteskabet helligt og må ikke brydes.

Min indgang til fællesskabet var den selvcentrerede som er så typisk for vores tid: hvad kan dette fællesskab først og fremmest give mig? Ligesom en sådan indgang vil give problemer i et ægteskab med tiden, holder en sådan tilgang heller ikke længe i et kloster.

I min „lærebog“ for klosternovicer, *Monastic Practices* af C.C. Commings bliver det påpeget at det ikke er meningen, at man skal finde tætte venner indenfor murerne, men om muligt have et ligeværdigt forhold til alle brødrene. Det forstod jeg først ikke, for det synes da naturligt at knytte sig tættere til nogen frem for andre. Selvfølgelig vil der være nogen man svinger bedre med en andre, men jeg er

med tiden begyndt at forstå baggrunden for denne holdning.

Jeg er blevet gift med fællesskabet, og derfor kan jeg ikke dele brødrene op på den måde. Vi fungerer som en organisk helhed og oplever stærkt Paulus' tale om at være lemmer på en krop (1 Kor 12), hvor det mærkes, hvis en af lemmerne ikke fungerer eller mangler. Dette handler dels om at vi udfylder forskellige funktioner, som får huset til at fungere, dels om at vi hver især repræsenterer husets ansigt. I et hus som vores med mange gæster er det påfaldende hvordan de forskellige brødre giver forskelligt til gæsterne. Selvom de andre bofæller kan være irriterende, må jeg også konstatere, at fællesskabet ikke er det samme uden dem. Her kommer familiekarakteren til udtryk. I det øjeblik en ny kommer ind eller en gammel forsvinder, ændrer dynamikken sig i fællesskabet. Brødrene udgør og repræsenterer tilsammen vores kommunitet. Denne familiedynamik går desværre som regel tabt i vores tids menigheder, fordi menighedslivet presses ind imellem alle vores andre aftaler og planer. Jeg er taknemmelig for at jeg ikke behøver at leve på den stressede måde mere.

En fuldt optaget CR-broder aflægger de tre klassiske klosterløfter: stabilitet, lydighed og fællesskabsknyttet livsførelse (som inkluderer fælles ejerskab og cølibat). Mens det fælles ejerskab hos os kun er delvist og sker gradvist,

gælder løftet om cølibat allerede fra tiden som *Postulant*. Det at vælge cølibatet betragtes i vores tid som noget af det mest mærkværdige og fremmedartede, man kan udsætte sig selv for, og selvom det altid har været en udfordring, er det sandsynligvis væsentligt sværere i dagens sexfikserede samfund. Det er naturligvis ikke enkelt, men i modsætning til det „almindelige“ singleliv som kristen udenfor, oplever jeg et nærværende fællesskab, som bærer og hjælper mig til rette i denne praksis. Jeg læser litteratur om cølibatets psykologi og teologi, og undrer mig over at den er så ukendt i den protestantiske verden; for hvordan kan Kirken forlange cølibat af mennesker uden at give dem de nødvendige redskaber til det? Det handler dels om at fokusere på menneskeligt fællesskab og omsorg frem for seksuel lyst i snæver forstand og at arbejde med de kilder som får seksualiteten til at løbe i uhensigtsmæssig retning. Her har kommunitetstraditionen meget at give nutidens mennesker – også dem der med god samvittighed kan udøve sex indenfor ægteskabets rammer. Cølibatet er typisk blevet betragtet som en nådegave (ud fra 1 Kor 7,7), men jeg er i stærkt tvivl om det er en rigtig forståelse af den selvvalgte enlige stand. Grundlæggende er det naturligvis en nådegave at være i stand til at leve i overensstemmelse med den kristne tro (og det er kun muligt for genfødte

mennesker), for Guds nåde er uden tvivl en vigtig del af et kristenliv præget af fald og ufuldkommenhed. Men ud fra min erfaring tror jeg at cølibatet er muligt for alle, hvor viljen, Guds nåde og de rigtige rammer til at støtte den er til stede. Disse rammer er uden tvivl svære at finde i dag, men jeg tror at jeg i fællesskabet her har fundet dem. Det er en stor hjælp at være i et fællesskab hvor jeg ved at vi alle er i samme båd. Dette skriver jeg ikke for at gøre cølibatet til noget bedre end ægteskabet, men for at modsige tidens løgne om at seksuel selvrealisering er afgørende for at få et lykkeligt liv.

Fra åndssvag til åndsfyldt

Vi lever i en åndsfattig tid og derfor er vores tid åndssvag. Jeg spiller her på et efterhånden utidigt ord, men ligesom tidligere tiders åndssvage ikke kunne administrere livet på egen hånd, kan vores tid ikke finde vejen åndeligt set, fordi den har vendt ryggen til ham som giver åndskraft. Jeg har oplevet dette tydeligst på min tidligere arbejdsplads universitetet. Universiteterne er gået fra at være steder for åndelig fordybelse til stressede uddannelsesfabrikker, selvom erhvervelse af viden ellers er en forudsætning for en ordentlig akademisk dannelse. Dette hænger vel dels sammen med at samfundet har mistet forståelsen for fordybelse som en forudsætning for at kunne tilegne sig og bruge sin viden or-

dentligt, dels at universiteterne selv er i en åndskrise, hvor målet for den megen viden står svagt. Det er min oplevelse at universitetsverdenen er blevet fragmentarisk og overfladisk, hvor intern splid og partidannelser har fået for stor indflydelse. Det er måske ikke noget nyt, men jeg frygter at det er blevet værre i de seneste årtier; først med „professorvældets fald“ i 1970'erne og siden med den politiske omklamring „fra forskning til faktura“. Det er paradoksalt i en tid, hvor viden er blevet så let tilgængelig, og der aldrig har været større brug for at kunne orientere sig i informationshavet. Men dette synes der kun at være lidt forståelse for. Over alt dette ligger universiteternes tab af vision og identitet i det postmoderne samfund, hvor alle mener at vide hvad der er sandt og bedst for dem – uanset hvor meget eller hvor længe man har studeret (Jeg reflekterer mere over dette sammen med C.S. Lewis i min artikel: „Artens overlevelse – Om en konservativ kulturkritik ud fra C.S. Lewis' *De Descriptione Temporum*“, *Critique – Årsskrift for borgerlig idédebat og kulturkamp* III (2010)).

Klostrene var forgængere for universiteterne. I modsætning til det moderne universitet har klostrene fastholdt den tætte forbindelse mellem åndeligt liv og videnskabeligt arbejde. Tidligere var teologi „alle videnskabers moder“, og et liv med studier og lærdom var utænkeligt uden et aktivt kirkeligt vir-

ke. Videnskaben skulle betragtes og spejles i den kristne åbenbaring i teori og praksis. Sådan er det som bekendt slet ikke længere; end ikke på de teologiske fakulteter holdes forbindelsen ved lige. De humanistiske fag giver sjældent plads til teologiske perspektiver, og humaniora kæmper sammen med teologi for at overleve i en tid, hvor alt skal gøres op i penge og profit. Inddragelse af bøn som en del af den videnskabelige inspiration er helt fraværende.

Jeg ser et stort potentiale i klostrene i den nuværende krise. Det er svært at se at der kommer en åndelig lærdomsfornyelse på universiteterne i den nuværende åndskrise og i det aktuelle samfundstempo. Hvis Gud velsigner klosterbevægelsen med en renæssance, kan den blive en stærk åndelig faktor i Europa ligesom i middelalderen. Det er jeg ikke den eneste, der mener. Joseph Ratzinger skulle bl.a. have valgt Benedict som sit pavenavn for netop at betone betydningen af klosterbevægelsen som central for åndelig fornyelse i vores tid.

Evangelisk katolicisme / Katolsk evangelikalisme

Som en del af min anglikanske studier er jeg er stødt på begrebet *Catholic Evangelicalism* eller *Evangelical Catholicism* som er et interessant fænomen. Den anglikanske kirke kan betragtes som et vedvarende stormfuldt møde

mellem en overlevet katolsk middelalderkristendom og en reformatorisk forståelse med dens vægt på det frigørende evangelium i Den Hellige Skrift. Selvom de fleste har dyrket polariseringen mellem disse to sider af den kristne tradition, har der været modige kirkefolk gennem kirkens historie som har forsøgt at forene disse to vigtige aspekter af den kristne tro. Som lutheraner er det spændende at læse om, og jeg har af og til tænkt at Martin Luther kunne have hjulpet disse engelske fløje til at finde hinanden. Han ønskede jo at forblive katolsk, men som bekendt gled dette projekt ham af hænde i en polariserende opdeling af katolikker og protestanter.

I mit møde med mine anglikanske brødre har jeg fået lyst til at fordybe mig i dette spændende møde mellem evangelisk og katolsk kristendom i den anglikanske selvforståelse, for det har hele vores kirkeliv uden tvivl brug for. Katolsk kristendom på kontinentet er meget domineret af den mod-reformatriske romerske udgave, og det har gjort dialogen mellem reformatriske og katolske kristne vanskelige. Problemet i dialogen med Romerkirken er at den ofte er så skæv i udgangspunktet, fordi man institutionelt og horisontalt er gledet så langt væk fra hinanden. Dette kunne man konstatere ved Pavens nylige besøg i Tyskland, hvor han fra luthersk side hele vejen igennem blev mødt af en stærk

kritisk modernisme, og Benedikt XVI kunne derfor med rette spørge, hvem der i dag er optaget af Luthers primære ærinde; nemlig først og fremmest at finde en nådig Gud. Selvom den anglikanske kamp mellem fløjene gennem historien har skabt megen kamp, konflikt og borgerkrig har den positivt tvunget en vedvarende bevidsthed og dialog frem grupperne imellem. For *Re-Formatios* læsere er mødet mellem reformatorisk og katolsk kristendom ikke nyt, men måske kunne et studie af den anglikanske kirkes dialog med sig selv gennem tiderne være inspirerende til de fortsatte overvejelser om fremtiden. Jeg er i hvert fald med glæde gået i gang med opgaven.

Desuden er det oplagt for lutherske højirkelige at tænke i samarbejde med anglikanske højirkelige i den videre proces omkring nytænkning i disse år, hvor de gamle statskirker langsomt, men sikkert opløses i et liberalt syrebad. Jeg noterer mig med glæde at der inden for det sidste årti er skabt en ny kirke i Norden som ligesom den anglikanske ønsker at tænke klassisk katolsk og reformatorisk kristendom sammen. Den *Nordisk Katolske Kirke* har desuden indledt et samarbejde med det anglikanske kvindekommunitet *Order of the Holy Cross*, hvilket uden tvivl vil være til velsignelse for både kirken og klosteret (se: www.dnkk.no/benedikt.html).

Fra drømmen om det perfekte fællesskab til et nådefællesskab

Nogen tror måske at et kloster er en flugt fra en ubehagelig virkelighed. Det er sandt at for mange ørkenfædre var klosteret en afstandtagen fra verden, og sådan har flere sikkert gået til dem gennem tiderne, men det kan man dybest set ikke, for „nissen flytter med.” Et kommunitet afspejler verden i lille målestok. Vi er ligeså egoistiske, verdslige og magelige som alle andre. Forskellen er at vi har en større mulighed for at tjene Gud gennem bøn og studier – hvis vi altså vil og gider. Her er det ikke anderledes end Kirken udenfor, og også vi kan blive fanget i drømmen om det perfekte kristne fællesskab. Denne tendens er nok størst hos os begyndere, men også senere kan desillusionen, som er den søde drøms sure tvillingsøster få overtaget. Det sunde klostersonskud får syn for nåden i fællesskabet som det, der holder os sammen. Hvis ikke Gud med sin nåde og kærlighed er i det hele, vil det hurtigt falde fra hinanden. Ligesom i enhver menighed bør denne lektie fanges tidligt og læres vedvarende.

Som inspiration til sin bog *Fællesskab* besøgte Dietrich Bonhoeffer *Community of the Resurrection* i 1935. Bonhoeffer gør i sin bog en stor dyd ud af at skelne mellem det reelle kristne fællesskab og idealet om det kristne fællesskab. Sidstnævnte betragter han som farligt for menigheden, for det vil skabe en

afstand til ikke bare andre kristne, men også Guds nåde. Han skriver:

„Utallige gange er et helt kristent fællesskab gået i stykker på, at det levede ud af et ønskebillede. Netop den alvorlige kristne, der for første gang bliver sat ind i et kristent livsfællesskab, vil ofte bringe med sig et ganske bestemt billede af det kristne samlivs art og være opsat på at virkeliggøre det. Men det er Guds nåde, der hurtigt bringer alle den slags drømme til forlis. Den store skuffelse over de andre, over de kristne i al almindelighed, og i bedste fald også over os selv, må og skal overvælde os, så sikkert som Gud vil føre os til erkendelse af ægte kristent fællesskab. Af lutter nåde tillader Gud ikke, at vi lever endog blot nogle få uger i et drømebillede og hengiver os til de lykkeliggørende erfaringer og den glædesfyldte højstemthed, der kommer over os som en rus. Thi Gud er ikke sindsrørelsernes, men sandhedens Gud. Kun det fællesskab, der kommer ind i den store skuffelse med alle dens ubehagelige og grimme symptomer, begynder at være, hvad det skal være for Gud, begynder at gribe de givne forjættelser i troen. Jo hurtigere denne skuffelsens time kommer over den enkelte og over fællesskabet, desto bedre for bedste parter”

(*Fællesskab*. Lohse 1958, 17-18).

Jeg ved ikke om Bonhoeffer havde CR I tankerne da han skrev det, men uanset er det en vigtig sandhed for alle kristne at lære. Kun Vorherre er perfekt, og derfor vil det kristne fællesskab aldrig være det. Den sunde og sande kirke vil pege på sin fuldkomne herre og ikke på sig selv og sine nok så „dygtige” medarbejdere.

Den bekendelsestro og katolske kirke befinder sig i en vanskelig tid i disse år. Vores forsamlinger kan se små og magtesløse ud. Den gode lærdom fra klosterets verden er at det kan blive til stor velsignelse, hvis vi i denne situation giver plads til Guds nådes virke i fællesskabet frem for vores egne ambitioner. Som Bonhoeffer skriver: „kristent broderskab er ikke et ideal, men en guddommelig virkelighed” (*Fællesskab*, 17).

Peter Nissen kan kontaktes for yderligere information

Community of the Resurrection
Stocks Bank Road, Mirfield
WF14 0BN, West Yorkshire
ENGLAND

www.mirfieldcommunity.org
E-post: admin@mirfield.org.uk
Telefon: +44 1924 494318

Kirke i tiden

Landskonvent 2012

*Hans Egedes Kirke med menighedslokaler,
Vardegade 14, 2100 København Ø*

Kristi Himmelfartsdag d. 17. maj

- 14.30 Velkomst og læst MESSE ved pastor René Yde.
- 15.30 Kaffe
- 16.00 **Kirken som fællesskab v/Fader Poul Sebbelov**
- 18.00 VESPER
 - Celebrant: Sognepræst Jens Chr. Larsen
- 19.15 Middag
- 22.00 Completorium

Fredag d. 18. maj

- 09.00 FESTMESSE
 - Celebrant: Pastor em. Bjørn Hansen
 - Diakon: Sognepræst René Yde
 - Subdiakon: Chr. Ankerstjerne Rønneberg
 - Prædikant: Pastor em. Jan Bjerregaard
- 10.30 Let morgenkaffe
- 11.00 Generalkapitel ifølge vedtægterne
- 12.45 Tolv sang
- 13.15 Frokost
- 17.00 FESTVESPER MED PROCESSION
 - Celebrant: Sognepræst Jens Chr. Larsen
 - Prædikant: Pastor Terje Tønnessen
- 18.00 Middagsmad
- 20.00 **Kirken som kaldet v/sognepræst Claus Thomas Nielsen**
- 22.00 Completorium

Lørdag d. 19. maj 2012

- 10.00 FESTMESSE
 - Celebrant: Pastor em. Bjørn Hansen
 - Diakon: Sognepræst René Yde,
 - Subdiakon: Chr. Ankerstjerne Rønneberg,
 - Prædikant: Pastor em. Bent Honoré
- 11.30 Almindeligt samvær, hvorunder der serveres et glas vin.
- 12.15 TOLVSANG
- 12.30 Frokost
- 13.30 **Kirken som frigørelse v/pastor em. Bjørn Hansen**
- 15.30 Afslutning

Priser

- Morgenmad - kr. 15,00
- Frokost - kr. 45,00
- Middag - kr. 150,00 afhængig af deltagerantal
- Konventsafgift - kr. 200,00

Drikkevarer kan købes. Kaffe - kr. 10,00.
Anmeldelse til måltider er bindende.
For enkelte foredrag betales kr. 75,00
Der er 50% rabat for studenter

Man opfordres til at betale forud for landskonventet.
Overnatning må hver enkelt selv sørge for.

Tilmelding til måltider sker snarest til fællesskabets kasserer

Henrik Didier Gautier,
Frederiksberg Allé 34, 2. sal, tv.,
1820 Frederiksberg C,
tlf. 33 22 12 05.

kasserer@kirkelig-fornyelse.dk
Benyt gerne formularen på www.re-formatio.dk

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand

Pastor em. Olav Fog, Johs. P. Sørensen's Vej 30, Tebstrup, 8660 Skanderborg, tlf. 86 53 80 08

Øvrige bestyrelsesmedlemmer

Adm.chef, cand. jur. Chr. Ankerstjerne Rønneberg, Sdr. Fasanvej 20, Frederiksberg, tlf. 36 45 84 04

Pastor René Møller Yde, Klonhøjvej 9, 9800 Hjørring

Pastor em. Jan Bjerregaard, Drosselvej 8, 6740 Bramming

Pastor em. Bjørn Hansen, Spaden B 6, 3 — dør 3, 2630 Tåstrup

Fr. Kirsten Jakobsen, Hulgårdsvej 13, 2400 København NV

Kasserer

Henrik Didier Gautier, Frederiksberg Alle 34, 1820 Frederiksberg C, tlf. 33 22 12 05

Adresseændringer meddeles kassereren, gerne på: kasserer@kirkelig-fornyelse.dk

Bankforbindelse

Danske Bank, reg.nr. 1551 konto 2 08 81 42. Gaver modtages med tak.

NBI Ved overførsel fra udlandet: SWIFT-BIC: DABADKKK, IBAN: DK25 3000 0002 0881 42

Redaktør af RE-FORMATIO

Pastor Steen Sunesen. Artikler m.m. sendes til: redaktion@re-formatio.dk

Abonnement & medlemskab

Re-formatio koster 200,- årligt i abonnement og løber indtil det opsiges skriftligt.

Medlemskab af FKF incl. abn. 300,- årligt.

RE-FORMATIO

ÅRGANG 54

MAJ 2012/1

Ægteskabet og folkekirken

Claus Thomas Nielsens notat til udvalgmøde d. 25.5.2010

2

Hastværk er lastværk

Tre biskopper siger nej til den nye ægteskabslov

8

En socialdemokratisk religionsanstalt

Kommentar af Olav Fog i anledning af et partiprogram

10

Mindeord

Pastor Povl Dahl (30.4.1927—23.12.2011)

17

Irenæus af Lyon

Fra „Det fædrene ophav” af Peter Halldorf

20

Nogle skridt frem og tilbage uden at stå i stampe

Tanker ved indgangen til et klosterliv — II

28

Kirke i tiden

Program for landskonvent 2012

34